

BLOD ER TJUKKERE ENN VANN

EN SOSIOLOGIRAPPORT OM FOTBALLENS SUPPOR TERKULTUR
MED HOVEDFOKUS PÅ BERGEN OG BRANN

LANGHAUGEN VGS - SOSIOLOGI OG SOSIALANTROPOLOGI
SONDRE AASEN ALKLAND, GISEL JAKOBSEN, KIM EIRIK LARSEN,
BØRGE MASTBERG OG DANIEL NYGÅRD

INNHold

INNLEDNING

Innledning	3
------------	---

BAKGRUNNSINFORMASJON

Hva er en fotballsupporter?	4
Tifo	5
Norsk supporterkultur: Historie	6

ANALYSE

Hvorfor supporter?	8
Bergensk supporterkultur	14

AVSLUTNING

Etterord og oppsummering	18
Kildehenvisninger	20

VEDLEGG

Konflikter knyttet til supporterkulturen	
Intervjuutskrift fra intervju med "Thomas"	
Intervjuutskrift fra intervju med "Stian"	

INNLEDNING

Vår gruppe bestod av fem elever fra 2SOS1 på Langhaugen videregående skole. I forbindelse med faget Sosiologi & Sosialantropologi skulle vi gjøre en forskningsundersøkelse og utarbeide en rapport basert på resultatet. Vi bestemte oss tidlig for å jobbe med temaet supportere, fordi dette temaet både fascinerte og engasjerte oss. Vi bestemte oss først for å undersøke subkulturen casuals, som er voldelige fotballsupportere. Det viste seg vanskelig å finne kontaktpersoner i miljøet, og vi ble derfor tvunget til å endre problemstilling. Valget av tema falt da på norsk fotballs supporterkultur.

Før vi begynte å arbeide med temaet prøvde vi å definere begrepet *supporterkultur*. Vår generelle definisjon er: ”*Supporterkultur er verdiene, vanene, kunnskapene og symbolene som forbinder og knyter sammen supportere*”. Ut i fra dette har vi skrevet en tekst som går mer spesifikt inn på hva supporterulturen er, og hva det innebærer å være supporter. Med utgangspunkt i temaet valgte vi oss ut problemstillingene:

- *Hva er det med fotball og supporterkultur som gjør at det appellerer til så mange over hele verden, i Norge, og i Bergen spesielt?”*
- *Hva skiller Branns supporterkultur fra resten av Norge?”*

Vi tok utgangspunkt i å bruke kvalitativ metode på dette emnet, ettersom vi ikke ville kunne få svar på disse problemstillingene uten å gå i dybden hos undersøkelsesobjektene. Vi ble rådet til å utføre to intervjuer. Disse intervjuene ble gjort med to sentrale medlemmer av Bataljonens Tifogruppe, et via MSN Messenger og et personlig. Grunnen til at vi valgte akkurat disse intervjuobjektene, er at de begge har relativt lang fartstid som supportere, de har sterkere meninger om supportere og supporterkultur, og bruker mye av fritiden sin i nettopp supporter miljøet. De er i tillegg unge, begge under 20 år. Disse to intervjuene er å finne som vedlegg etter rapporten. Vi har også gjort et supplementært intervju, med norske ”Åse” som er St. Pauli-supporter. Vi har gjort dette intervjuet for å få saken belyst fra flere sider.

Under forskningen har vi også benyttet deltakende observasjon, blant annet ved å være på Brann – Lyn i Bergen 8. oktober og ved å delta i gullfeiringen mandag 22. oktober. Rapporten baserer seg altså også på det vi selv har observert og erfart.

Medlemmene av forskningsgruppen har ulike innfallsvinkler til emnet. En av oss har et nøytralt forhold til fotball og supportere, en har en skeptisk holdning til fotball og supportere, to definerer seg selv som supportere og går på de fleste hjemmekampene, mens en går på alle kampene, og i tillegg på en del bortekamper.

God lesning!

BAKGRUNNSINFORMASJON

HVA ER EN FOTBALLSUPPORTER?

Det finnes en rekke ulike definisjoner på ordet supporter. Selve ordet supporter kommer fra det engelske verbet *to support*, som betyr å støtte. En supporter støtter laget sitt, i tykt og i tynt. Det er store kulturelle forskjeller i måten supportere opptrer på, men essensen er det samme, å støtte klubben sin i medgang og motgang.

Det er viktig å skille mellom supportere og tilhengere. Tilhengere liker laget, og er opptatt av laget, men følger det ikke på langt nær så tett som en supporter. Tilhengeren er ofte passiv på kampene, eller ser kampene hjemme. Størstedelen av de som går på fotballkamper rundt om i Norge er vanlige tilhengere. Mange bruker også ordene fans og supporter om enn annen. Vi mener likevel det er et skille mellom disse. Hvis vi ser på fankulturer generelt, består den av dyrking av enkeltpersoner eller grupper basert på en fascinasjon. Men supporterens dyrking av fotballklubben er uavhengig av enkeltpersoner. Hvis et band skifter ut alle medlemmene, men fortsetter å spille under samme navn er det sannsynlig at fansen ikke følger bandet lenger. En fotballklubb kan derimot bytte ut hele laget, og fansen vil fremdeles følge laget. Et annet skille er at supporterne er mer delaktige enn fans. Supporterne regner seg som en del av klubben, og bidrar med stemningen på kampene. Derfor kan en si at fans er et mer generelt begrep enn supporter, som er mer spesifikt, selv om disse to begrepene ofte kan flyte over i hverandre.

To andre begreper som er lett å blande er supporterkultur og tribunekultur. Tribunekultur omhandler kun det som skjer på arenaen før, under og etter kamp. Supporterkultur omhandler derfor tribunekultur, men er et videre begrep, og tar også for seg andre kjennetegn på supportere "utenfor banen". Tribunekulturen er det som skiller seg mest ut fra klubb til klubb. For å skille mellom de ulike supportergruppene på dette området, velger vi å dele tribunekulturen inn i tre hovedområder:

Den engelske tribunekulturen kjennetegnes ved innlevelse i spillet, engasjement, spontanitet og en stemning som følger spillets gang. Denne tribunekulturen tar ikke i bruk andre hjelpemidler enn supporterne selv. Sangene er ofte melodiose, med noe lengre tekster.

Den sydlandske tribunekulturen stammer fra Sør- og Øst Europa, samt Sør-Amerika. Det som er spesielt ved denne tribunekulturen, er at den ikke på samme måte følger spillets gang, men støtter klubben uavhengig av kampen på banen. Den tar ofte i bruk elementer som tromme, forsanger, og megafon, og sangene er rytmiske med kort tekst, men kan vare lenge.

De finnes også de supporterkultur som ikke tilhører noen av de overnevnte. Disse går under fellesbetegnelsen blandingskultur, og er som navnet tilsier en blanding av engelsk og

sydlandsk supporterkultur. Den henter elementer fra de andre kulturene, og setter de sammen til noe eget.

Innenfor supporterkulturen finnes det ulike subkulturer. Den mest kjente er hooligans. Hooligans er voldelige fotballsupportere, som ofte steller i stand bråk med motstanderklubbens supportere. Hooligans mener at de gjør dette i klubbens navn.

Casualskulturen er en kultur som har sine røtter i hooliganskulturen. Forskjellen ligger i at casuals kun utøver vold mot andre casuals, under organiserte slåsskamper. Det er spesielle regler for hvordan man oppfører og kler seg, og det er herfra man har fått begrepet casual, som betyr hverdagslig eller vanlig. De går med dyre merkeklær, og ikke i supporterutstyr.

En tredje subkultur som er kjent er ultraskulturen. Ultraskulturen kommer fra Italia, og supporterne er kjent for å skape liv på arenaen ved bruk av blant annet dans og pyroeffekter. De hører til den sydlandske tribunekulturen, men er ekstreme på området. De liker ting litt på kanten, og er ofte litt på siden av loven.

Supporterkulturen har ellers mange særtrekk. En kan peke på forbindelsen mellom øl og fotball, og det er riktig at mange supportere tar seg en øl før kamp. Mange supportere går også med klubbefekter. Ofte blir rockemusikken knyttet opp mot fotball. Men dette gjelder ikke for alle supportere og supportergrupper, og er derfor ikke generelle særtrekk.

Supporterne møter mange fordommer. Et vanlig, stereotypisk bilde på en fotballsupporter er en halvskallet, overvektig, middelaldrende mann, som bor alene og vier livet sitt til å følge klubben sin og å drikke seg full. Visst finnes det supportere som faller innenfor denne kategorien, men supportere finnes i alle aldre og kroppsfasonger. Det er rett og slett umulig å sette et fastlåst stempel på en supporter, saken er mye mer nyansert. Det eneste som er felles for alle fotballsupportere er at de kjennetegnes gjennom sin kjærlighet og entusiasme til spillet fotball og støtten av deres klubb.

TIFO

Tifo kommer av det italienske ordet *tifosio*, som betyr supporter. Tifo er en fellesbetegnelse på tilskuernes visuelle støtte ved et sportsarrangement, oftest fotballkamper. Tifo er vanligst å se i viktige kamper, lokaloppgjør og rivaloppgjør.

Utstyr som blir brukt i tifo er blant annet pyroteknikk i form av bengalske lys/bluss, kasteruller, ballonger, bannere, konfetti, flagg, maskoter og tinnsoldater (to-stangs flagg)

Tifo har sitt utspring i de store ligaene i Sør-Europa og Sør-Amerika, men kan i dag sees i store deler av Europa, og er i dag en del av rammen rundt mange kamper i Tippeligaen. Likevel er det fortsatt de italienske, spanske og søramerikanske gruppene som dominerer tifoverden.

NORSK SUPPORTERKULTUR: HISTORIE

Det har alltid eksistert enn viss form for tribunekultur i Norge rundt de lagene som trekker tilskuere, men den tidlige formen skiller seg sterkt fra den supporterulturen vi har i dag. Den tidlige tibunekulturen var preget av engasjement og innlevelse i kampen, og kom til uttrykk gjennom spontane utrop, applaus eller jubel. Det var ikke noe organisert supportertermiljø, og ropene var sjelden samstemte.

Men på midten av 70-tallet dukker det så smått opp noe som kan minne om en supporterkultur i Norge. Effekter som sjal og hodeplagg i klubbfarene ble mer vanlige elementer på tribunen. Supporterne var ikke organiserte, men mange hadde sett til England, og hvordan de støttet laget sitt verbalt der, og denne kulturen fikk etter hvert rodfeste også her hjemme.

I Bergen får Ove Thue mye av æren for å ha innført supporterulturen. Han laget sangene “Byen É Bergen” og “Vi É De Beste” til cupfinalen i 1976, og etter hvert ble disse tatt opp av supportere og sunget på tribunen.

På 80-tallet fortsetter utviklingen som startet tiåret før, og stadig flere klubber får egne organisasjoner for supporterne. I motsetning til i dag var ikke disse uavhengig av klubben, og de hadde heller ingen bred medlemsmasse som samlet alle supporterne. Likevel, dette gjorde sitt til at samstemt sang og rop ble utbredt, og at supporterne fikk sine egne områder på arenaene.

I Bergen startet den etter hvert så berømte Store Stå å samle de syngende supporterne sent på tiåret. Det startet med at ulike personer tok på seg ansvaret som forsanger. I starten var det bare et titals stykker som sang med, men etter hvert hang flere og flere seg på. Supportergjengen utviklet seg raskt, og fikk mange nye deltakere og sanger.

Tidlig på 90-tallet ble flere uavhengige supportergrupper startet, deriblant Kanarifansen (Lillestrøm) og Klanen (Vålerenga). I Bergen ble Brann Supporter Team stiftet i 1993. Disse gruppene organiserte borteturer, solgte supporter effekter og forhandlet frem billettavtaler. Mange regner tidlig 90-tall (og sent 80-tall) som en storhetstid for supporterne. De var mange, samstemte og veldig engasjert. Brann Stadion fikk rykte på seg som Norges mest fryktede arena, på grunn av supporterne som holdt til på Store Stå. På denne tiden ble den supporterulturen vi er vant med i dag innført. De ulike gruppene tok også i bruk ulike effekter, som bluss, kasteruller og banner - en forløper til dagens tifo. Men samtidig ble fenomenet fotballvold eller hooliganisme kjent, og flere steder rundt om i Norge var det bråk på tribunen.

Når det nærmet seg årtusenskiftet fikk stadig flere klubber egne supporterklubber, samtidig som Klanen økte i medlemstall, og etter hvert ble den ledende grupperingen i Norge. I

Bergen var det en liten bølgedal for supporterkulturen, den ble ikke utviklet videre, medlemstallene økte ikke like mye som før, og volumet på Store Stå var lavere enn tidligere.

Supportererne fikk også dårligere arbeidsvilkår. Flere av kampene ble nå vist på TV, som førte til en kortsiktig nedgang i tilskuertallene på arenaene. Oppsettet for kampene ble bestemt i samsvar med TV-kanalene, noe som førte til at kampdato ble bestemt tettere opptil kampdagen. Det gjorde det vanskelig for mange supportere å finne billige reisealternativer.

Arenaene ble modernisert, med all-seated stadion, og det var strenge krav fra fotballforbundets side for hva som var lov på kamp. Dette var et steg i retning av en mer kommersiell og familievennlig fotballkultur.

I Bergen gikk Brann Supporter Team konkurs i 2003, og ble fulgt av den nye supporterklubben Bataljonen, som ønsket å samle alle brannsupportere i en organisasjon, for å fremme supporterernes sak, og for å best mulig støtte Brann. Bataljonen er mindre enn BST var på sitt største, men medlemstallet er stadig stigende.

De siste årene har det generelt i norsk fotball vært en stor utvikling i interesse. Dette vises igjen med høye seertall og tilskuertall. Økt publisitet i media fører til høyere interesse som igjen fører til flere tilskuere. Dette har kommet supportergruppene til gode i medlemstall. De fleste opplever en økning.

De siste årene har det blitt en veldig tydelig deling mellom de ulike gruppene og hvilken supporterkultur de ønsker å ha. Brann har valgt å følge den engelske stilen, og det er veldig bred oppslutning om den i byen. Andre lag som Lillestrøm, Stabæk og Fredrikstad, har supportere som heller mot den sydlandske tribunekulturen.

Foran 2007-sesongen flyttet den harde kjernen av brannsupportere over fra Store Stå på langsiden, til den ene kortsiden. Dette har ført til at trykket på sangene har økt betraktelig, og mange mener at stemningen aldri har vært så god som på enkelte kamper i år. Bortefølget er også større enn det noen gang har vært før, og interessen generelt for fotball og Brann er stadig økende.

Bilder: Tifo i anledning Brann-kamp (t.h.) og Fiorentina-kamp (t.v.)

ANALYSE

HVORFOR SUPPORTER?

Hva er det ved fotballen og supporterkulturen som fascinerer så mange over hele verden, i Norge og i Bergen spesielt?

Bakgrunnen for denne problemstillingen var å finne ut hvilke momenter som gjør at mennesker over hele verden følger sporten så nært og med så stor interesse. Vi tar utgangspunkt i det bergenske supporter miljøet som følger Sportsklubben Brann. Siden fotballen og supporterkulturen er noe universelt med relativt få skiller mellom de ulike geografiske områdene, vil resultatene vi fant også kunne gjelde andre supportergrupper. For essensen i det hele er lik uansett om man befinner seg i Bergen eller Barcelona, det handler om å støtte sin klubb i medgang og motgang, og følge et spill med 22 spillere og en ball, uansett hvor banalt det kan høres ut.

Vi har sett på flere ulike faktorer som kan bidra til at mennesker er supportere av fotballag, og noen vil være viktigere enn andre. Skillene er også store fra person til person, det som er viktigst for en person, kan være av mindre betydning for andre. Derfor vil det være vanskelig, nærmest umulig å sette faktorene opp i en rekkefølge etter viktighet.

ENGASJEMENT, FØLELSER OG TRIBUNELIV

”Brann får frem følelser hos meg som jeg ikke får av noe annet. Det er noe helt spesielt!”

- Thomas

Mange bruker en fotballkamp til å få ut følelsene sine. Gjennom støtte til eget lag, og til dels hets mot motstanderen, er det mulig å få ut følelser og et engasjement som kanskje ellers ville blitt stengt inne. I stedet for å stenge det inne, får de tatt det ut i løpet av de 90 minuttene en kamp varer. Ofte føler man seg lettere til sinns etter en fotballkamp fordi man har tatt ut den negative energien. Fotballkampen blir en ventil for å få ut disse indre følelsene, og på den måten lette hjertet.

Minst like viktig som de negative følelsene, er de positive følelsene som kommer til uttrykk på tribunen under en kamp. Gleden over en vellykket pasning, eller et godt angrep, er en

positiv opplevelse. Den kommer naturlig til uttrykk gjennom applaus, tilrop eller sang. Høydepunktene er selvsagt når laget ditt scorer, og den påfølgende sterke, om enn kortvarige lykkerusen. Noen har beskrevet en viktig scoring som en orgasme, en sterkt psykisk følelse av glede.

“På en fotballkamp kan du skrike, juble, synge og gråte uten at noen ser rart på deg. Du kan til og med kalle dommeren en j***** idiot...”

- Thomas

På tribunen er det mulig å uttrykke følelsene sine gjennom engasjement. Mange som ikke åpner kjeften i klasserommet eller på pauseværelset på jobben, kan synge og skrike seg hese på fotballkamp. For som det står i sitatet over, det er ingen som ser rart på deg selv om du oppfører deg slik. Det stilles ingen forutsetninger til stemme og tonefall, dette engasjementet utelukker ingen selv om de synger surt.

Noen har sagt at en fotballkamp er 2 * 45 minutter med intense følelser. Det er nok mye rett i dette.

“På tribunen spiller det ingen rolle om du er tysk, norsk eller arabisk. Man er uansett sammen om det å støtte sitt lag.”

- Åse

Men engasjementet og følelsene kommer ikke bare til uttrykk ved spesifikke hendelser i spillet. De kan uttrykkes hele tiden gjennom (fortrinnsvis) samstemte sanger og rop. Og det ligger utvilsomt en glede i det å synge sammen med hundrevis av andre mennesker, med det samme formålet som deg.

Det å kunne uttrykke seg er noe helt sentralt i våre liv. Ofte kan det være vanskelig om de du prøver å kommunisere med har andre bakgrunner enn deg, eller snakker et annet språk. Dette spiller ingen rolle på tribunen. Her står mennesker med ulik kulturell bakgrunn sammen, for å heie frem sitt lag. Tekstene til sangene er ofte enkle å lære seg, og ingen blir irritert om du ikke forstår meningen med sangen, så lenge formålet er rett. For mange er det å få ut engasjementet noe av det essensielle med å følge et fotballag, og selve underholdningen ligger i dette. Vårt intervjuobjekt Thomas gjør det helt klart at tribunelivet er viktig.

”Hadde det ble innført ståforbud ville jeg protestert og nektet å gå på kampene”

- Thomas

UNDERHOLDNING OG FASCINASJONEN FOR SPILLET

De fleste supportere har også en fascinasjon for selve fotballen, og gleder seg over utøvelsen av spillet. Flere har selv spilt fotball i ungdommen, og noen holder på fremdeles.

”Jeg spiller fotball selv(...) Spilte på A-laget i fjor, men gikk lei, og spiller nå på juniorlaget”

- Stian

Det er heller ikke uvanlig å ha et lag nr 2 i utlandet, som de også følger tett. Dette går ikke på bekostning av å følge Brann. Det fungerer som et supplement, blant annet fordi mye av fotballsesongen i utlandet foregår når Eliteserien har vinterpause. Når vi spør Thomas om han bare er opptatt av Brann, eller også følger med på fotball generelt svarer han:

”Svaret er nok ja. Laget jeg følger mest med på utenfor Norge er Liverpool.”

- Thomas

Disse svarene viser oss at Brannsupporterne ikke bare er opptatt av Brann, men også følger med på fotball generelt. Vi kan anta at dette gjelder for andre fotballsupportere. Det må ha noe å gjøre med spillets natur at det er slik. Det at spillet er enkelt, med 22 spillere som skal prøve å score, men likevel komplekst. De som ikke liker fotball skjønner ikke hva som er så spesielt med spillet, mens en fotballelsker kan se det vakre i en god gjennombruddspasning. Det viktigste skillet mellom fotball og andre idretter med mindre popularitet er at det er flere mål. Det gjør at det avgjørende øyeblikket kan inntreffe når som helst, og ut av ingenting. Det er ikke alltid det beste, eller det laget med mest sjanser, som vinner.

Underholdningen er viktig, men vi tror ikke at den er det viktigste. Har laget ditt tapt, spiller det liten rolle om kampen i seg selv var underholdende. Om du vinner, bryr du deg lite om hvordan seieren ble tatt. Underholdningsaspektet tror vi er viktigere for den jevne tilskuer og tilhenger enn for supporterne.

IDENTITET

Når du følger et fotballag over lengre tid, blir det en del av din identitet. For de fleste vil det være positivt å føle at de høre til og å være en del av et fellesskap. Supporterne er en del av et større fellesskap, der alle har det til felles at de støtter samme lag. Identiteten er knyttet opp til drakten, logoen, historien til laget og den geografiske og kulturelle bakgrunnen. De fleste supporterne vil forbinde klubben med stedet de kommer fra. Vålerenga er knyttet til Oslos østkant mens de aller fleste forbinder Brann med Bergen.

Mange Brannsupportere vil også være Bergenspatrioter, og kanskje tenke på det å støtte Brann som å støtte Bergen. Det er en viktig del for en supporter å kunne si ”Jeg er fra Bergen, og jeg er stolt av det”. Dette gir et samhold også for mennesker som ellers ikke har mye til felles. Treffes to bergensere i utlandet dreier samtalen ofte over på Brann.

”Det som er med Brann drakten, er at det er identitet. Derfor går vi i Brann drakt.”

- Stian

Det å vise at man er fra Bergen og støtter Brann gir seg uttrykk på forskjellige måter. Det er vanlig å bære drakt, skjert eller andre supporter effekter. Da viser man ovenfor medsupportere, men også mennesker som holder med andre klubber, at man holder med Brann. Som Stian sier i intervjuet, det er en del av din identitet som Brann supporter. Han la også trykk på ordet ”vi”. På den måten markerer han tydelig at Brann supporterne er en gruppe som holder sammen.

Identitet kan også handle om å felles ta avstand fra noe. Vanlige eksempler er supporterne som står sammen mot rasisme, eller at de som følger laget fast, irriterer seg over medgangssupportere og tilhengere som ikke har peiling på supporter kultur.

For klubber i utlandet har fotballen også en politisk funksjon. Ved å støtte et lag markerer man tydelig hvilken side man står på politisk. Barcelona og Real Madrid er et klassisk eksempel. Real Madrid var diktatoren Francos lag, mens Barcelona ble symbolet på de som kjempet imot dette diktaturet. Fremdeles har oppgjør mellom disse to lagene en politisk undertone. Vårt intervjuobjekt Åse er medlem av gruppen Ultras Saint Pauli, som holder til på den politiske venstresiden. Hun sier:

”Fotballen er noe mer for mange her. Det er også en mulighet til å markere et standpunkt. Det blir en viktig del av identiteten til folk.”

- Åse

DET SOSIALE FELLESSKAPET

”Uten det sosiale ville man jo kanskje aldri begynt å holde med Brann eller gå på kamper i det hele tatt”

- Thomas

Som Thomas er inne på, er det som oftest det sosiale som gjør at du begynner å følge fotballklubber i Norge. Det hele starter gjerne med at du blir tatt med på Stadion av en fotballinteressert far, eller du går der med venner. Etter hvert oppdager du at dette er kjekt, at det er noe du vil holde på med.

Det sosiale er ikke bare viktig i starten av en supporterkarriere. Det kan være vel så viktig etter hvert. Det blir hevdet at en god opplevelse blir bedre av å dele den med andre. Å kunne glede seg over en seier sammen med andre, å dele en lidenskap og en kjærlighet med gode venner, gjør hele opplevelsen ekstra stor. Derfor samler supportere seg sammen og ser kampene, derfor står tusenvis på tusenvis ute og fryser foran en storskjerm en lørdag i oktober for å se en Brannkamp. For de fleste blir det ikke helt det samme å sitte alene foran 14” på rommet som den opplevelsen det er å være mange likesinnede samlet.

”Det er artig å følge Brann(...) Du treffer også en haug med nye mennesker som deler samme interesse.”

- Thomas

Samtidig er det viktig å trives i miljøet hvis du skal ha Brann som en lidenskap. Spesielt for våre intervjuobjekter, som bruker mange timer på dugnader og reiser i forbindelse med Brann. Da er det viktig at det sosiale er på plass. Supporterne skaffer seg venner i miljøet, som de trives med, og som de gleder seg til å tilbringe tid med.

Det kan sammenlignes med miljøet i en vanlig fotballklubb på breddenivå. Hvis det ikke er et godt miljø og en god tone innad i laget, er det kun fotballen de samles for å spille. Da faller mange av etter hvert som de blir eldre, de går rett og slett lei. Men med et godt sosialt samhold, kan spillerne holde på lenger, fordi det er noe mer som holder de sammen.

FØLELSENE FOR KLUBBEN

”Kjærligheten til klubben er noe man får etter hvert som man følger klubben mer og mer.”

- Thomas

Ingen er født supporter (selv om noen kan hevde det). Som Thomas sier i intervjuet, er kjærligheten for klubben noe som kommer etter hvert. Det starter gjerne med at du går på en kamp med venner, og blir fenget av en av faktorene nevnt ovenfor. Til slutt blir du mer og mer glad i klubben din, og begynner å følge den tett. Det er likevel ingen tvil om at kjærligheten til klubben er en avgjørende faktor. Det er dette som gjør supportere sinte, lei eller oppgitt når laget gjør det dårlig, og tilsvarende glad, lykkelig og oppstemt når laget presterer godt. Det er det som får supportere til å gråte om klubben i deres hjerte rykker ned, eller gå av hengslene hvis de vinner gull. I sangen heter det ”Dø for Brann”, og selv om det er en liten overdrivelse, er de fleste supporterne villig til å gå lang for klubben sin. Det ser du igjen på hvor mye penger folk bruker på å følge klubben.

Stian fortalte oss en liten historie som sier noe om hvor stor kjærligheten til klubben er. Han var 15 år da dette hendte:

”Under cupfinalen i 2004 dro jeg til Oslo, og bodde hos noen venner, uten å ha billett. Kun i håp om å få se kampen. Natt til lørdag ringer en kompis av meg og sier:

- Stian, jeg har fått tak i en ekstra billett!

- Hvor mye skal du ha for den?, spør jeg.

- Moren min fikk en ekstra, du kan få den gratis!

Da måtte jeg stå alene, blant folk jeg aldri hadde sett før, men det var helt konge. Jeg har aldri angret på at jeg gjorde det. Det var en av de største opplevelsene i livet mitt!”

- Stian

Men hva er det egentlig som gjør at folk får så sterke følelser for en klubb? Svaret er nok at de fleste tenker på klubben som en del av dem, og deres identitet. Man har opplevd noen av sine største stunder og bitreste nederlag sammen med klubben.

”Jeg er rett og slett barer glad i klubben, i Brann. Det er rett og slett bare en del av meg.”

- Stian

Supporterne får nærmest et eierforhold til klubben. Når Brannsupportere snakker om Brann, så tenker de ikke på administrasjonen og spillerne. Det er supporterne som er Brann. Dette kan du se på måten supporterne omtaler klubben på. Det er vanlig å si at ”vi vant i dag”. Vi viser det nære eierforholdet mellom klubben og supporterne. Hadde det vært snakk om fans av et band, ville de nok aldri ha sagt ”vi holdt en god konsert i dag.” Der er det vanlig å si *de*. Dette er noe av det som skiller fotballsupporterne og fans av en artist. Et annet viktig skille er det faktum at enkeltpersonene ikke dyrkes i samme grad. Du heier ikke på fotballspillere, du heier på fotballklubber. Det har selvsagt sammenheng med at fotball er et lagspill. Men enda viktigere er det at spillerne er ulojale leiesoldater. Selv de mest lojale vil være borte når karrieren deres er over. For å si det enkelt, spillere går, klubben består.

Og bestå, det gjør supporterne også. Mange kan i triste stunder uttale at ”dette er siste gang jeg gidder å se på dette laget”. Likevel vender de før eller siden tilbake. Det er som med familien, uansett hva som skjer, er det umulig å kutte alle bånd. Eller sagt på en annen måte, *blod er tykkere enn vann*. Tilslutt er det kjærligheten til klubben som blir avgjørende.

BERGENSK SUPPORTERKULTUR

Hva skiller den bergenske supporterkulturen fra andre supporterkulturer?

Bakgrunnen for denne problemstillingen var at vi ville finne ut hva som skiller den bergenske supporterkulturen fra andre norske og utenlandske supporterkulturer. Vi ville undersøke forskjeller både på tribunen og utenfor kamparenaen, for å finne de momentene som skiller brannsupporterne fra andre supportere. Resultatene som blir presentert gjelder for hele gruppen av brannsupportere, og ikke bare det begrensede tifo-miljøet som vi har intervjuet.

HELE BERGENS LAG

”Alle” i Bergen er interessert i, eller har en mening om Sportsklubben Brann. Det finnes ingen andre lag i byen som er i nærheten av å ha den samme oppslutningen som Brann, fordi laget er et lag for hele Bergen, og ikke bare for en bydel som blant annet forekommer i Oslo. Selv mennesker som aldri noen gang har hatt et forhold til fotball følger med og håper på Brann i kampen om det første seriegullet på 44 år. Nylig samlet i overkant av 50 000 mennesker seg i

sentrum av Bergen for å følge klubbens gulljakt mot Aalesund. Det er mulig å oppdage dette for besøkende ved å overhøre samtaler på bussen, snakke med drosjesjåfører om hva de er opptatt av, eller se på salgshallene for Brann-drakten, der salget overstiger kapasiteten på Stadion. På andre steder ser du at Stadion utenom supportergruppen er farget i klubbens farger.

Sportsklubben Branns supporterkulturs største skille fra resten av Norges fotballag er engasjementet, entusiasmen og den brede oppslutningen rundt klubben. Ingen annen klubb i Norge blir fulgt med det samme rødglødende, brennende engasjementet av så mange mennesker som Brann.

HELE STADION ER MED

Det at Brann engasjerer så mange utenom supportergruppen er mulig å oppdage på kampene. Nært sagt ingen andre steder i landet kan man se vanlige tilskuere og til og med VIP-er som deltar aktivt i syngingen. Mange trekker dette frem som et særtrekk ved Stadion, at hele Stadion er med å bidra til stemningen. Dette er også supporterne beviste på, og trekker frem som et positivt trekk:

”Når hele stadion synger. Det trykket er det ikke mange andre i Norge som klarer. Det som skiller Bergen fra andre steder er at her deltar noen ganger hele Stadion. Hos andre er det kanskje bare de hardeste supporterne som synger.”

- Thomas

”Vi er veldig engasjerte. Det er ingen andre stadioner i landet der du hører et ekstremt brøl når laget fosser i angrep. På de fleste andre stadioner hører man bare det samme ”trøkket” hele tiden. Dunk, dunk, dunk liksom. Dette er vel noe av det som kjennetegner Brannsupporterne og Brann Stadion mest... folk lever seg inn i kampen.”

- Stian

ENGELSK TRIBUNEKULTUR

Ut i fra hva intervjuobjektene sier og det vi selv har observert, bærer supporterkulturen i Bergen et preg av den engelske stilen. Istedenfor å se mot Øst- og Sør-Europa, hvor trommer og forsangere blir brukt for å få supporterne samstemt, kjennetegnes Brann, som kanskje eneste klubb i Norge, ved å satse på den spontane og engasjerte stemningen. På brannkamper lever supporterne seg også inn i kampen i mye større grad enn hva andre gjør. Stian sier for eksempel

”..om det for eksempel kommer en feil dommeravgjørelse, kommer det den jævla pipekonserten, kommer det en bra finte, er det stående applaus.” Derfor preges stemningen på Stadion i lang større grad enn andre steder av det spillet som leveres på banen. Dette har ikke alltid med resultatet å gjøre, men med spillernes oppofrelse og innstilling. Supporterne har et klart ønske om å videreføre denne stilen.

”Nei, dette (tromme og forsanger) holder man j**** langt unna Bergen. Jeg var på Lillestrøm-Brann, og da ser man Kanarifansen hoppe opp og ned på trommene sine. Det er det dummeste jeg har sett. Jeg mener det er helt forferdelig form for supporterkultur(...). Det er tre stykker som står med ryggen til banen, og styrer hele stemningen. De ser jo f**** ikke på kampen en gang. De har en liste med sanger. De kunne like gjerne hatt en CD-spiller og spilt av sangene, det er akkurat det samme.”

- Stian

LIDENSKAPEN

Men på et felt vender faktisk Bergen seg mot Sør-Europa, og Spania. Nemlig når det gjelder lidenskap. I Spania er fotball religion og kultur. Lagene representerer innbyggerne i en region, og er denne regionens stolthet. Slik er det også i Bergen. Bergensere vokser opp med fotballklubben Brann og klubben blir en del av deres identitet. Mange kaller bergensere for Nordens latinere, og dette gjenspeiler seg spesielt blant fotbalsupporterne. Det er gjort ulike undersøkelser på temaet, og Brann er blant folk flest den mest kjente bergenske merkevaren, foran kjente navn som Hansa, Toro og Edvard Grieg. Brann er Bergens (og til en viss grad også Hordalands) ansikt utad, og byen preges av resultatene i lagets kamper. Bergensere er stolte når klubben gjør det bra, og skuffet når den gjør det dårlig.

IRONISK FORHOLD TIL EGET LAG

Men ved siden av byens engasjement rundt klubben og dens prestasjoner er kanskje den bergenske supporterulturens største skille fra resten av Norge nemlig det ironiske forholdet til laget. Dette er lett å se og høre på tribunen. Selv om SK Brann ligger på kvalifikasjonsplassering i Tippeligaen runger sangtekster som; ”Vi é de beste, heia Brann, vi é så god at det går nesten ikkje an” og ”Vi é berømte Brann fra Bergen, vi vinner serien i år” på Brann stadion. Branns supportere er de eneste norske supporterne som opptrer på en slik måte. Bruk av ironi er viktige virkemidler for brannsupporterne, og humor på tribunen er viktig. Mye humor oppstår spontant som følge av kamputviklingen.

OPTIMISMEN

Hvis supportere fra andre steder i Norge skal beskrive brannsupportere, brukes gjerne ord som selvgode og brautende. Dette henger sammen med det at brannsupportere ofte viser en i overkant optimistisk holdning til eget lag. Bergenspressen roper på seriegull etter en god start, og blant vanlige bergensere stiger gullfeberen raskt etter en seier. Mens en LSK-supporter har bena plantet godt på bakken til ut i november når Tippeligaen avsluttes, roper majoriteten i Bergen på gull etter en god seriestart. Men dette kan også være et bilde utav. Blant den harde kjernen av brannsupportere finnes mange pessimister, som ofte kritiserer eget lag, og som ikke tror på en hederlig plassering før siste spark på ballen er tatt. Likevel kan disse fremstå optimistisk utad, og bidra til det bildet som er skapt av supporterne.

FÅ MEDLEMMER I SUPPORTERKLUBBEN

Et særtrekk ved brannsupportere er at veldig få av den faktiske syngende kjernen er medlem i supporterklubben. Der Klanen har høyere medlemstall enn det er tilskuere på kamper, er situasjonen den helt motsatte i Bergen. Det kan ha noe med at Bataljonen og Brann Supporter Team har hatt et noe useriøst rykte, men hovedårsaken er at den jevne supporter ikke ser fordelene med å melde seg inn i en supporterklubb. De kan synge uansett om de er medlemmer eller ikke, og du trenger ikke være medlem i noen supporterklubb for å bli akseptert som medlem av supporterklubben, fordi Brann er knyttet til hele Bergen.

”Klanen har flere medlemmer enn det er tilskuere på Ullevaal. Det sier seg selv at noe er gale!”

- Stian

Der er situasjonen annerledes på Østlandet, hvor tilhørigheten til klubben ikke i like stor grad er fastlåst geografisk. Der kan man føle at det er nødvendig å være medlem for å vise tilhørighet og identitet. Samtidig flyter mange supporterklubber på en bølge, eller en ”hype”, som gir mange medlemmer, og denne er ikke kommet til Bergen.

ETTERORD OG OPPSUMMERING

Vi har gjennom våre intervjuer og analyser prøvd å finne svar på problemstillingene. Det har krevd mye arbeid og undersøkelser, men vi føler vi har funnet gode svar. Svarene er ikke absolutte, men kan gi en pekepinn på hvordan situasjonen for supporterne er. En liten konklusjon og oppsummering viser oss resultatene som du kan finne under.

Hva er det ved fotballen og supporterkulturen som fascinerer så mange over hele verden, i Norge og i Bergen spesielt?

Vi har gjennom vårt analysearbeid kommet frem til at det er fem hovedfaktorer som gjør at supporterkulturen fenger så mange. Faktorene er til dels overlappende, men vi har for enkelhetsskyld i vår analyse delt dem opp. Faktorene er: Engasjement, følelser og tribuneliv, underholdningen og fascinasjonen for spiller, identitet og fellesskap, det sosiale samholdet og kjærligheten til klubben

Hva skiller den bergenske supporterkulturen fra andre supporterkulturer?

Vi har sett på hva som skiller den bergenske supporterkulturen fra andre supporterkulturer, og funnet ut at disse elementene er typiske for Bergen og Brann: *Brann er hele byens lag, Hele Stadion synger med, Engelsk tribunekultur, Lidenskapen, Ironisk forhold til eget lag, Optimismen og Få medlemmer i supporterklubben.*

Dette skyldes mye måten vi har gått fram på. Da vi fant ut at vi måtte bytte tema, gikk vi grundig til verks og fant de problemstillingene vi ville ha svar på. Vi satte opp intervjuguider, for å få frem svarene vi lette etter. Intervjuene ble utført på to ulike måter, et via MSN og et personlig. Vi synes det gikk greit å gjøre et av intervjuene via MSN. Fordelene med dette kontra verbalt er at det er enklere å gjennomføre, og at intervjuobjektet kan åpne seg mer. Ulempene er at svarene ikke blir spontane, og de kan også bli korte. Uansett følte vi at svarene ble bedre enn de ville ha blitt med f. eks. et intervju per e-mail, for nå fikk vi mulighetene til å stille oppfølgingsspørsmål.

Vi er godt fornøyd med intervjuobjektene våre. De hadde mye på hjertet, og hadde kunnskaper om det de snakket om. Reliabiliteten til disse mener vi var høy. De virket for oss som reflekterte og ærlige. Reliabiliteten var størst i det muntlige intervjuet, fordi vi da kunne se på kroppsspråket, reaksjonene og høre på stemmen om han svarte ærlig. Likevel mener vi reliabiliteten var høy også i MSN intervjuet, fordi vi oppfattet svarene som ærlige, og han åpnet seg for oss. Etersom vi tok opp det ene intervjuet, og gjorde det andre skriftlig, mener vi at vi har sikret oss mot misforståelser under intervjuene, og feiltakelser under bearbeidingen av

intervjuene. Vi mener også at vi har hatt intervjuer med relevante personer vi har stilt relevante spørsmål, og dermed har vi hatt god validitet.

Det vi kunne gjort bedre, er spørsmålene rundt problemstillingen ”*Hva er det ved fotballen og supporterkulturen som fascinerer så mange over hele verden, i Norge og i Bergen spesielt?*” Dette er et tema som det er mye vanskeligere å finne svar på enn den andre problemstillingen fordi der hadde intervjuobjektene klar mening, og mye på hjertet. Det er vanskelig å stille direkte spørsmål, da vi gjorde det fikk vi følgende svar: ”*Jeg har ikke peiling. Alle trenger vel en hobby. Noen liker biler, andre liker fotball. Det er også noe de fleste driver med fra før.*”

Derfor måtte vi gå dypere i svarene deres på andre områder, og analysere på enn annen måte. Vi måtte også gå i oss selv og finne ut hva som fascinerer oss. I tillegg til de to problemstillingene i rapporten jobbet vi også med en tredje problemstilling. Den er lagt til som vedlegg, ettersom rapporten ble både for lang og for omfattende om vi skulle ha med alle tre.

Noe av det mest krevende har vært å kutte ned på oppgaven. Da vi første gang leverte den inn til vurdering var den på 28 sider. Vi har måttet kutte ned mange sider, med det har det vært viktig å likevel beholde essensen og flyten i oppgaven. Derfor har vi gått omfattende til verks, og kuttet mye i ulike tekster. Tilslutt endte vi opp med en rapport som teller 20 sider. Utenom forside, innholdsfortegnelse og kildeliste, som ikke skal telle med, blir tallet 17 sider. Trekker vi fra sidene forord og etterord, er selve forskningsinnholdet på 14 sider.

Arbeidsdelingen har vært god med klare arbeidsoppgaver. Tilslutt har alle tekstene blitt lest gjennom i fellesskap, og blitt forandret der hvor vi har kommet til enighet om det. Derfor har den ferdige rapporten bred oppslutning i gruppen. Vi mener vi kan stå inne for det som er skrevet, og er fornøyd med resultatet.

Sondre, Gisle, Kim, Børge og Daniel

25.10.07

KILDEHENVISNINGER

- Hjemmesidene til ulike supporterklubber i Norge:
  - www.bataljonen.no
  - www.plankehaugen.no
  - www.kanari-fansen.no
  - www.vikinhordene.com
  - www.klanen.no
- Norsk supporterallianses nettside: www.fotballsupporter.no
- www.tribunekultur.com
- www.ultras.tifo.com
- www.norskefans.com
- <http://www.forskning.no/Artikler/2007/mars/1174904188.71>
- Sosiologirapport om fotballsupportere:
https://bora.uib.no/bitstream/1956/2019/1/Thesis_Hjelset.pdf
- www.wikipedia.no / www.wikipedia.com / www.caplex.no/leksikon
→ Hvor vi har søkt opp forklaringer på ordene: *supporter, fan, tifo, ultras, fotball*
- Fotballmagasinet *FireFireTo*
- Brannfanzinet - *Den 12. mann* - Papirutgave og nettutgave: www.fanziner.net/d12m/
- Intervju med "Thomas" fra Bataljonens tifogruppe (via MSN Messenger)
- Intervju med "Stian" fra Bataljonens tifogruppe (personlig)

Utover dette er rapporten basert på egne observasjoner og erfaringer.